

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 แหล่งข้อมูลเพื่อการค้นหา

ด้วยความซับซ้อนของปัญหาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เชื่อมโยงอิทธิพลกับพัฒนาการในปัจจุบันและอนาคต และเพราะงานสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์เป็นผู้สร้าง ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมกายภาพรวมถึงเทคโนโลยีสถานะแวดล้อม นำไปสู่การเกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ในที่สุด และพัฒนาไปเป็นเอกลักษณ์ไทยตามกาลเวลาที่ผ่านไป อาจพิจารณาวิเคราะห์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมได้ในหลากหลายมิติ ทั้งในมิติทางรูปธรรมและนามธรรม มิติทางสุนทรียภาพและทางสัญลักษณ์ ที่เกิดบูรณาการเป็นลักษณะไทย ยังอาจสัมผัสความเป็นไทยได้จากรูปแบบการวางผังและการสร้างมวล การจัดองค์ประกอบ รูปทรงและสัดส่วน ที่สนับสนุนด้วยส่วนประกอบและส่วนประกอบสถาปัตยกรรม รวมทั้งในมิติการอยู่ท่ามกลางวิถีธรรมชาติ ที่จะก่อคำเนินต่อไปที่เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้อิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพท้องถิ่นหรือท้องถิ่นวิถี

ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความซับซ้อนและความหลากหลายของตัวแปรจำนวนมากที่ต้องนำมาพิจารณาในงานออกแบบสถาปัตยกรรม การศึกษาเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในงานวิจัยนี้ จึงขออาศัยวิธีการศึกษาอย่างครอบคลุม ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากแหล่งข้อมูลหลัก ๆ 5 แหล่งด้วยกัน ได้แก่

การศึกษาจากเอกสาร เป็นการศึกษาจากเอกสารวิชาการ ครอบคลุมตำราหนังสือ วารสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียน ฯลฯ จากทั้งสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อมุ่งค้นหาทฤษฎี แนวความคิด และองค์ความรู้ที่เป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะในวงวิชาการ และมุ่งสถาปนาใช้อ้างอิงเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติวิชาชีพ รวมถึงเพื่อประมวลสาระและประเด็นต่าง ๆ จากผลงานค้นคว้าวิจัยที่อาจใช้ในเชิงสนับสนุนหรือเชิงขัดแย้งกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น การศึกษาจากเอกสารจึงเป็นเสมือน

การศึกษาจากผู้รู้ผ่านการบันทึกเพื่อการถ่ายทอดต่อไป นอกจากนี้ เอกสารวิชาการยังเป็นแหล่งบันทึกงานสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นหรือมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงพัฒนาการตามกาลเวลาที่ผ่านไป (วิมลลลิตี หรยางกูร และคณะ, 2536)

การสำรวจงานสถาปัตยกรรม งานสถาปัตยกรรมเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมสรรค์สร้าง (built environment) การสำรวจงานสถาปัตยกรรม ณ สถานที่ตั้งจึงเป็นการสัมผัสสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ด้วยการสังเกตการณ์ บันทึกปรากฏการณ์ในบริบทสภาพแวดล้อม กายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ เป็นการศึกษาองค์รวมทั้งวัสดุที่ใช้วิธีการก่อสร้าง รูปแบบเฉพาะ (style) สุนทรียภาพ ตลอดจนภูมิทัศน์โดยรอบ รวมไปถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรมโดยรวม

การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ สถาปนิกรังสรรค์งานสถาปัตยกรรมภายใต้เงื่อนไขของบริบทแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่ตั้ง สภาพสังคมวัฒนธรรม วัสดุและวิธีการก่อสร้าง สภาพแวดล้อมที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งภายใต้บริบทโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ เพื่อบรรลุผลเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าซึ่งตอบรับกับบริบทในมิติต่าง ๆ การสัมภาษณ์สถาปนิกจึงเป็นการหาข้อมูลเชิงลึก เพื่อเข้าถึงแนวคิดที่ซ่อนเร้นหรือแอบแฝงอยู่ในงานสถาปัตยกรรมที่สถาปนิกได้สรรค์สร้างขึ้น สาระจากคำพูดของสถาปนิกผู้ออกแบบจึงเป็นข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ และสามารถสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของผู้ออกแบบให้เป็นที่ประจักษ์ได้ ส่วนการสัมภาษณ์นักวิชาการ มุ่งค้นหามุมมองที่หลากหลายและต่างจากสถาปนิก

การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป เป็นการมุ่งค้นหาข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับความเห็นด้วยที่มีต่อประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งองค์ประกอบหลัก ๆ ของความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบวิจัยทั้ง 6 โครงการ ซึ่งครอบคลุมสาระสำคัญตั้งแต่ลักษณะเชิงนามธรรม/รูปธรรม การก่อรูป การจัดองค์ประกอบ ส่วนประกอบและส่วนประณีต ไปจนถึงสถาปัตยกรรมเขียว อิทธิพลโลกาภิวัตน์และท้องถิ่นวิวัตน์ ข้อมูลเชิงปริมาณเหล่านี้ซึ่งได้จากแบบสอบถาม แสดงค่าน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสำคัญและการยอมรับในลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามทัศนะของสถาปนิกทั่วไปในวงการศึกษาสถาปัตยกรรม

การสอบถามกลุ่มคนทั่วไป มุ่งค้นหาข้อมูลเชิงปริมาณในทำนองเดียวกันจากทัศนะของกลุ่มคนทั่วไป โดยการใช้แบบสอบถามที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับสอบถามคนทั่วไป ซึ่งมีประเด็นที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ หลีกเลี่ยงการใช้

คำศัพท์เฉพาะ เรือดำน้ำเป็นข้อ ใช้ ก็มีคำอธิบายเพิ่มเติมในแบบสอบถามความคิดเห็น ขอ เสนอขอวิชาชีพล่าปลาทูนา ผลที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มคนทั่วไปย่อมมีความสำคัญต่อการยอมรับเอกลักษณ์ไทยในระดับชาติ

3.2 ขั้นตอนและวิธีการในภาพรวม

แต่ละโครงการวิจัยมีขั้นตอนและรายละเอียดวิธีการตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) โดยการศึกษาและรวบรวมจากเอกสารที่ค้นหา หนังสือ วารสาร รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียน ฯลฯ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการบันทึกความหมาย/นิยามของแนวคิดหลัก ๆ พร้อมสาระที่เป็นแนวความคิดเกี่ยวเนื่อง รวมทั้งการศึกษารายงานสถาปัตยกรรมกรณีตัวอย่างที่สอดคล้องกับสาระของแนวคิดหลัก พร้อมจัดทำรายการอ้างอิง ทั้งนี้ได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดวิจัยไปพร้อม ๆ กับการค้นหาแนวคิดหลัก ๆ โดยอาศัยสาระสำคัญจากแนวความคิดต่าง ๆ ในการกำหนด งานส่วนนี้เป็นพื้นฐานขอสาระทางวิชาการที่ได้นำเสนอ ในบทแนวคิดงานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการส่วนนี้ในช่วง 6 เดือนแรก และในช่วงเวลาต่อมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับกรอบแนวคิดวิจัยให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม จากงานสถาปัตยกรรมกรณีตัวอย่างที่ได้ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และงานสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นในแนวความคิดและเรื่อรูปแบบที่ได้รับรางวัลจากสมาคมวิชาชีพ หรือได้รับการเผยแพร่ในเอกสารวิชาการอย่างกว้างขวาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดหลัก ๆ และสาระในกรอบแนวคิดวิจัย ได้จัดทำเป็นรายการอาคารสถานที่ที่ควรแก่การออกสำรวจภาคสนาม พร้อมการคัดเลือกด้วยการจัดลำดับความสำคัญของอาคาร และความสอดคล้องกับกำหนดการเดินทาง ทั้งนี้ การออกสำรวจภาคสนามครอบคลุมงานสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระสำคัญที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดวิจัย โดยกระจายการสำรวจให้ครอบคลุมภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจังหวัดใกล้เคียง โดยการออกสำรวจส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเดือนที่ 6-12 (รายละเอียดการออกสำรวจงานสถาปัตยกรรม ปรากฏในภาคผนวก 1)

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ คณะผู้วิจัยได้ออกทำการสัมภาษณ์โดยตรง และการสัมภาษณ์โดยตั้งคำถามผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามรายละเอียดดังนี้ (ภาคผนวก 2 และภาคผนวก 3)

การสัมภาษณ์โดยตรง คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์สถาปนิก/นักวิชาการทั้งสิ้น 14 รายการ รวมผู้ให้สัมภาษณ์ 20 คน เป็นสถาปนิกที่เป็นผู้ออกแบบหรือรับผิดชอบโครงการงานสถาปัตยกรรมที่ได้ออกสำรวจแล้ว รวมทั้งโครงการงานสถาปัตยกรรมที่ยังไม่ได้ออกสำรวจในบางส่วน หรือที่คาดว่าจะออกสำรวจในอนาคต ทั้งนี้ ได้มีการส่งหนังสือถึงผู้ให้สัมภาษณ์ โดยกำหนดคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าใน 3 ประเด็นหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) แนวคิดเบื้องหลังงานออกแบบและแรงบันดาลใจ
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ พร้อมตัวอย่างงานออกแบบ
- 3) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดรูปแบบลักษณะไทยตามหัวข้อโครงการวิจัยเฉพาะ

การให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวจะชี้นำทิศทางการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ทั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ในช่วงเดือนที่ 13-18

การสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ รวม 5 คน โดยการตั้งคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการตอบที่ผ่านการไตร่ตรอง เพราะมุ่งถามในประเด็นที่มีความซับซ้อนและแง่มุมทางวิชาการ รวม 7 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่

- 1) ความจำเป็นในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยสำหรับสังคมไทยที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุลักษณะ
- 2) การออกแบบที่แสดงออกเอกลักษณ์ไทยในเชิงรูปธรรม โดยไม่นำรูปแบบ 'ของสูง' (รูปแบบวัดและวัง) มาใช้โดยไม่ขัดต่อฐานานุลักษณะ
- 3) ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์
- 4) ความคิดเห็นต่อการนำรูปแบบเชิงสัญลักษณ์มาใช้กับอาคารสมัยใหม่ตามแนวคิดความเชื่อไตรภูมิ (กรณีอาคารรัฐสภาแห่งใหม่) และตามแนวที่มีการปรับให้ดูทันสมัย (กรณีอาคารศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์)
- 5) ความคิดเห็นต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมที่อิงกับสภาพภูมิอากาศเป็นหลักโดย

ไม่นำปัจจัยด้านรูปแบบเฉพาะ (style) มาร่วมพิจารณา

- 6) ลำพังการสร้างสรรค์ตามแนวสถาปัตยกรรมเชิงวิชาวเพื่อต่อการกำหนดลักษณะไทย/เขกลักษณะไทยหรือไม่ โดยไม่นำมิติทางด้านรูปแบบเฉพาะมาพิจารณาในการออกแบบ และ
- 7) ความสำคัญข้อปัจจัยต่อไปนี้ต่อการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน: ลักษณะพื้นฐานเชิงนามธรรม/รูปธรรม สุนทรียภาพเชิงสัญลักษณ์และลักษณะไทย การจัดผังและการจัดรูปอาคาร (planning & configuration) สัดส่วนหน้าตาและอาคารในมิติ 'scale & proportion' องค์ประกอบและส่วนประดับในมิติ 'components, elements & ornaments' เมื่อมีการผสมผสาน 'ของเดิม' และ 'ของใหม่' เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการแปรผันที่เกิดจากความต้องการด้านการใช้สอย ด้านการสื่อสาร ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และอื่น ๆ ของสังคมปัจจุบัน

ทั้งนี้ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในช่วงเดือนที่ 17-18 และได้มีการจัดทำการถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์คำต่อคำ และจัดทำบทสรุปการให้สัมภาษณ์พร้อมการแสดงผลงานออกแบบจากการสัมภาษณ์แต่ละราย

ขั้นตอนที่ 4 การสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป จากข้อมูลที่ได้รวบรวมตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 3 ประกอบกันนำไปสู่การจัดทำแบบสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแนวคิดหลัก ๆ และสาระแนวความคิดสำคัญ ๆ ของโครงการวิจัยเฉพาะที่ 6 โครงการว่า เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดกับแนวความคิดและรูปแบบเขกลักษณะสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ขอข้อคำถามมีภาพประกอบคำถาม คำถามมีจำนวนประมาณ ± 25 ข้อ ต่อกลุ่มผู้ตอบต่อโครงการวิจัยเฉพาะ ดังนั้น รวมโครงการวิจัยเฉพาะ ที่ 6 โครงการแล้วมี 150 คำถามสำหรับการถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และ 150 คำถามสำหรับการถามกลุ่มคนทั่วไป โดยผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้ใน 2 ช่องทางด้วยกัน คือ การตอบแบบสอบถามทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการตอบแบบสอบถามทางเอกสาร ซึ่งปรากฏว่า การเลือกตอบผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนน้อยกว่า โดยผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นสถาปนิก ทั้งนี้ โดยการเลือกผู้ตอบผ่านการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (convenient sampling)

ทั้งนี้ได้มีการตรวจสอบแบบสอบถามที่ 2 ชุด (ชุดสถาปนิกทั่วไปและชุดบุคคลทั่วไป) ใน 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ **ขั้นแรก** ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้แบบสอบถาม

ที่ได้จัดเตรียมไว้ รวมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้มีการใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผู้ใช้มีความเข้าใจคำถามตรงกัน และได้มีการจัดทำนियามเพื่อการอธิบายศัพท์เทคนิคต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ขั้นที่ 2 จัดให้มีการทดสอบซ้ำ (test-retest) เพื่อทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ให้มีการประเมินความเห็นใน 5 ระดับด้วยกัน ผลของการทดสอบจากจำนวนตัวอย่าง 25 รายสำหรับกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และ 35 รายสำหรับกลุ่มคนทั่วไป ปรากฏว่ามีค่าความสัมพันธ์อย่างมีนัยของข้อมูลครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จากข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละชุดทั้ง 2 ชุด และแต่ละโครงการทั้ง 6 โครงการ โดยมีค่า Pearson Product-Moment Correlation Coefficient (r) ดังนี้

ชุดสถาปนิกทั่วไป	ค่า r ระหว่าง	0.667 – 0.919	มีนัยสำคัญที่ระดับ .000
ชุดคนทั่วไป	ค่า r ระหว่าง	0.663 – 0.932	มีนัยสำคัญที่ระดับ .000

ส่วนจำนวนตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้กำหนดไว้ดังนี้
ผู้ตอบสถาปนิกทั่วไปในโครงการเฉพาะ 6 โครงการ
ผู้ตอบที่เป็นสถาปนิกทั่วไป โครงการละอย่างน้อย 200 คน¹
ผู้ตอบคนทั่วไปในโครงการเฉพาะ 6 โครงการ
ผู้ตอบที่เป็นคนทั่วไป โครงการละอย่างน้อย 300 คน¹

¹ การกำหนดจำนวนตัวอย่าง
มีความคลาดเคลื่อน $\pm 7\%$
ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%
(Israel, 1992: 3)

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบูรณาการพร้อมการอภิปรายผล จากข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้ง 5 แหล่ง ได้มีการวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องมาตามลำดับ เพื่อการใช้ประโยชน์ตามขั้นตอนของงานวิจัย ได้แก่ การจัดทำกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) การค้นหารูปแบบที่แสดงออกเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ การค้นหาแนวความคิดเบื้องหลังการออกแบบ ซึ่งเป็นที่มาของเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ รวมทั้งแนวความคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์หมุมมองและแง่คิดที่มีต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมที่เชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมปัจจุบัน และท้ายสุดเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณเกี่ยวกับระดับความเห็นด้วยที่มีต่อแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยทั้งกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไป การวิเคราะห์

สำหรับแต่ละโครงการวิจัยเฉพาะมีดังต่อไปนี้

1. ระดับค่าเฉลี่ยขอความคิดเห็นด้วย พร้อมส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการตอบของผู้ตอบที่เป็นสถาปนิกทั่วไปและคนทั่วไป ต่อข้อคำถามเกี่ยวกับแนวความคิดและรูปแบบ
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis)² เพื่อดันหามิติที่มีความสำคัญตามลำดับขอแต่ละกรอบแนวคิดวิจัยที่ปรากฏในโครงการวิจัยเฉพาะทั้ง 6 โครงการ การวิเคราะห์องค์ประกอบนี้จะชี้ให้เห็นมิติที่มีความสำคัญในการกำหนดแนวความคิดและรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

² จำนวนรายละเอียดการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) ใน Coughlin & Knight (2007); <http://rci2010.wordpress.com/การวิเคราะห์องค์ประกอบ>

ทั้งนี้ ได้จัดให้มีการวิเคราะห์ต่อท้ายการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ในการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผลข้อมูลจากการสำรวจทางกายภาพ การสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการเกี่ยวกับแนวความคิดและเนื้อหาแนวความคิดการออกแบบ และจากการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับระดับความเห็นด้วยที่มีต่อแนวความคิดและรูปแบบที่นำไปสู่การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยที่เป็นไปตามสาระสำคัญของกรอบแนวคิดวิจัยของแต่ละโครงการ รวมทั้งได้จัดให้มีการวิเคราะห์ในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่ทำใหม่ จากการพิจารณาแนวรูปแบบและแนวโน้มการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

ขั้นตอนที่ 6 การสรุปและการเสนอแนะ การนำเสนอขอบสรุปและเสนอแนะจากการวิจัยตามกรอบแนวคิดวิจัยของแต่ละโครงการทั้ง 6 โครงการ แยกจากกัน เพื่อความชัดเจนตามแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และสาระสำคัญตามแนวความคิด (concepts) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีการชี้ประเด็นเกี่ยวกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยนและการคิดใหม่ทำใหม่ในแนวความคิดและรูปแบบจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต และมีข้อสรุปที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการออกแบบ งานสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์ไทยที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน

ส่วนข้อเสนอแนะมุ่งไปที่ประเด็นต่าง ๆ ที่ยังจะต้องมีการค้นหา/วิจัยเพิ่มเติม และการพัฒนาต่อไปในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับอาคารที่มีความสำคัญระดับชาติ รวมทั้งอาคารที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศจากการท่องเที่ยว โดยการสร้างสรรค์ให้มีเอกลักษณ์ไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

3.3 รายละเอียดวิธีการวิจัยเฉพาะโครงการ: การก่อรูปทางสถาปัตยกรรม

โครงการวิจัย การก่อรูปทางสถาปัตยกรรม มีสาระสำคัญและรายละเอียดวิธีการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนารอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) ในงานวิจัยนี้ต้องประมวลแนวความคิด (concepts) หลากหลายที่จัดเป็นการก่อรูปทางสถาปัตยกรรม จากแหล่งข้อมูลทั้ง 4 (เอกสาร การสำรวจงานสถาปัตยกรรม การสัมภาษณ์ และการสอบถาม) โดยการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. ผลจากการพัฒนารอบแนวคิดวิจัยนำไปสู่การประมวลแนวความคิดต่าง ๆ จำนวนมากภายใต้แนวคิดหลัก ๆ (key concepts) 3 ประการที่เป็นกรอบพื้นฐานการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ดังนี้

1. การวางผัง
2. การจัดกลุ่ม
3. การสร้างมวล

ทั้งนี้ สาระสำคัญของแต่ละแนวคิดหลักประกอบด้วยแนวความคิดและสาระที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งจะมีการพัฒนาต่อไปในรายละเอียดการก่อรูปทางสถาปัตยกรรม

3. หนึ่งในข้อคำถามในการสัมภาษณ์สถาปนิกเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ ได้แก่ ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยอันมีที่มาจากการวางผัง การจัดกลุ่ม และการสร้างมวลที่สอดคล้องกับผลงานออกแบบของผู้ให้สัมภาษณ์

4. หนึ่งในข้อคำถามการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมปัจจุบัน ด้วยการนำการจัดผังและการจัดรูปอาคาร (planning & configuration) มาเป็นปัจจัยหลักในการออกแบบ โดยเฉพาะการผสมผสาน ‘ของเดิม’ และ ‘ของใหม่’ เข้าด้วยกัน และผันแปรให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของบริบทปัจจุบัน

5. ในการสอบถามกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มคนทั่วไปโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีรายละเอียดเชิงปริมาณ ดังนี้

กลุ่มสถาปนิกทั่วไป: จำนวน 212 คน แบบสอบถาม จำนวน 27 ข้อ

กลุ่มคนทั่วไป: จำนวน 312 คน แบบสอบถาม จำนวน 27 ข้อ

6. ในการค้นหาลักษณะการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่ทำใหม่ จำเป็นต้องกำหนด**แนวรูปแบบ** ให้มีความชัดเจนสำหรับแนวความคิดต่าง ๆ ในการก่อรูปทางสถาปัตยกรรมที่การวางผัง การจัดกลุ่ม และการสร้างมวล เพื่อการเชื่อมโยงกับผลงานสถาปัตยกรรมในการจำแนกตามลักษณะการสืบสาน การปรับเปลี่ยน หรือการคิดใหม่ทำใหม่